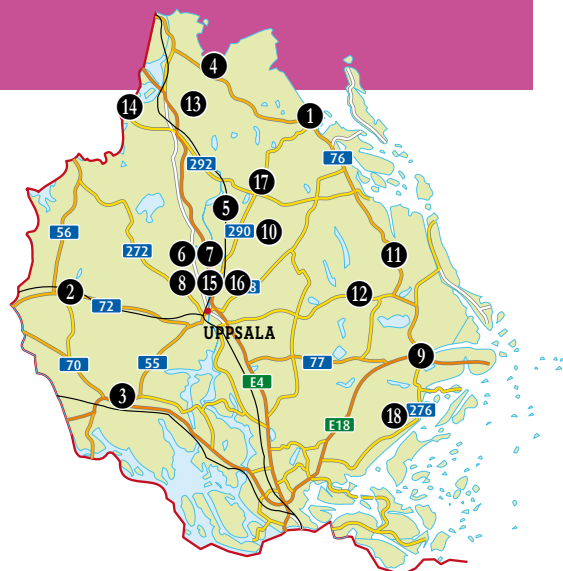

JORDBRUK, VALLONBRUK, OCH HJÄRNBRUK

Uppsalaslätten är sedan urminnes tider omtalad för sin bördiga jordbruksmark. Sedan medeltiden har det funnits gruv- och järnindustri i Uppland. Två viktiga faktorer för järnindustrins blomstring var valloninvandringen och den fantastiska malmen från Dannemora gruvor. Dessa faktorer var omistliga för produktionen av det i England så efterfrågade Öregrundsjärnet. Dannemora gruvor var en av Sveriges viktigaste gruvor. De stängdes 1992 men med stigande järnmalmspriser har brytning blivit lönsam och driften har återstartat.

Uppsala universitet grundades 1477 och är därmed Nordens äldsta. Universitetet har sedan början av stormaktstiden utvecklats till ett av Europas främsta centrum för högre utbildning och är idag internationellt framstående.

Forsmarks bruksmuseum

Forsmarks bruk, Östhammar
GPS: N 60° 22.148', E 18° 9.271'
Telefon: 0173-500 15
kontakt@visitforsmark.se
www.visitforsmark.se

Öppet: 15 jun-30 aug. Stängt midsommar. Aktuella öppettider se hemsida

- 1 Forsmarks bruksmuseum är med sina tre våningar en pärla fylld med bruksföremål och historiska utställningar. Du kan välja mellan att själv gå och strosa i din egen takt eller följa med en guidad museivisning. Gratis inträde.

Fotograf: Eilina Meuller

Heby tegelbruksmuseum

Brogatan 6, Heby
GPS: N 59° 56.257', E 16° 51.996'
Telefon: 0224-306 00 (under öppettider),
0224-300 31, 070-466 47 65, 073-222 07 80
www.tegelbruksmuseet.se
Öppet: 1 maj-5 okt lör-sön 12-16.
Övrig tid och grupper enligt ök

- 2 Heby var en gång känt som Sveriges tegelmetropol med som mest 12 bruk i drift samtidigt. Museet är inrymt i en kulturhistoriskt värdefull byggnad, från slutet av 1800-talet, som tidigare var bryggeri. Ett mångfacetterat museum där maskiner, redskap, produkter, bruksföremål och foton berättar om tillverkningen, men också om arbets- och luffarliv. Kort film om tegeltillverkningen. Därtill olika separatutställningar. På övervåningen finns en konsthall. Centralt beläget med näraliggande skulpturstig. Handikappanpassat.

Fotograf: Lennart Ericsson

J.P. Johansson Museum

Tallbacksv 2, Enköping
GPS: N 59° 38.330', E 17° 6.711'
Telefon: 0171-303 48, 073-829 58 75
jp.johansson@telia.com
www.jpjohanssonmuseum.com
Öppet: ons 13-16. Grupper efter ök

- 3 Museet har flyttat till Enköpings äldsta kontorsfastighet från 1899. J.P. Johansson startade sin industriella verksamhet i denna byggnad. I olika rum visas epoker från Bahco företagets utveckling vad gäller rörtänger, skiftnycklar, fläktar, skomakar-maskin, väggborrmaskiner, fjäderhammare, plankhejare, stockhammare, Triplexlampor, sockertången med mera. Primus produkter. Patentbrev, familjealbum, boken "Sagan om Bahco". Skiss/modell på rest staty av J.P. i brons den 16/8 2014 framtagen av Peter Linde.

Lancashiresmedjan i Karlholmsbruk

Lancashirevägen, Karlholmsbruk
GPS: N 60° 31.121', E 17° 38.780'
Telefon: 0294-407 47, 070-241 15 31, 070-646 08 19
rose@guideservice.nu
www.karlholm.nu
Öppet: 14 jun-16 aug sön 15. Bokade grupper året runt

- 4 Med sina höga skorstenar är Lancashiresmedjan i Karlholmsbruk från 1880 en imponerande byggnad. Dess inre imponerar ännu mer. Här finns alla delar som behövdes i lancashiresmidet bevarade: härदार, ånghammare, ångmaskin, vällugn, valsverk och mängder av handverktyg liksom två stångjärnshammare från det äldre vallonsmidets dagar. En film inspelad i smedjan visar smedernas tillverkning av stångjärn. Under besöket visas även den lilla skolstugan från 1700-talet.

Lantbruksmuseet i Österbybruk

Långgatan 5, Österbybruk
GPS: N 60° 10.127', E 17° 45.837'
Telefon: 073-946 15 88
www.lantbruksmuseet.se

Öppet: året runt mån 9-15. 13 jun-30 aug lör-sön 12-14. Övriga tider enl ök.

- 5 Stor samling av lantbruksredskap från 1700-talet fram till våra dagar. Ett 40-tal traktorer från 1917 till 1955 och tändkulemotorer av olika storlekar. Diverse hushållningsredskap där ibland en eldriven äggkläckningsmaskin.

Medicinhistoriska museet

Eva Lagerwalls Väg 8, Uppsala
 GPS: N 59° 49.740', E 17° 39.049'
 Telefon: 018-611 26 10
 info@mhm.uu.se
 www.medicinhistoriskamuseet.uu.se
 Öppet: helgfria tis och tor samt 1:a sön i mån 13-17.
 Visningar bokbara till veckans alla dagar

- 6 I hela den gamla administrationsbyggnaden för Uppsala Hospital och Asyl från 1900 huserar Medicinhistoriska museet för kropp och själ. Här följs de flesta av läkekonstens specialiteter från så lång tid tillbaka som möjligt in i nutid. Några exempel är psykiatri, kirurgi, röntgen och obstetrik. Därutöver finns rum för såväl apotekshistoria som folkmedicin. Både Ulleråkers sjukhus och Akademiska sjukhusets historia skildras.

Nymans Vänner

Salagatan 18 B, Uppsala
 GPS: N 59° 51.782', E 17° 38.625'
 Telefon: 073-529 34 74
 nymanssuppsala@hotmail.com
 www.nymanssuppsala.se
 Öppet: vg kontakta oss för information och bokning av visningar

- 7 Föreningen Nymans Vänner bildades hösten 1996, för att bevara historien och produkter från Nymans Verkstäder senare Nyman Bolagen. Samlingarna visar gamla cyklar, MC, moped, båtmotorer, gräsklippare mm med märkena Hermes, NV och Crescent. Vi har två utställningslokaler, den ena i Nymans gamla verkstadslokaler. Beställ boken Nymans Verkstäder av J-P Darphin. Innehåller 176 intressanta sidor om bl a Nymans Verkstäders tillkomst och utveckling.

Pumphuset

Munkgatan 2, Uppsala
 GPS: N 59° 51.290', E 17° 38.464'
 Telefon: 018-12 13 07
 studiebesok@uppsalavatten.se
 www.uppsalavatten.se/pumphuset
 Öppet: se vår hemsida

- 8 Museum för kommunal teknik. Museet är inrymt i Uppsalas gamla vattenverk från 1875. Pumphuset ritades av arkitekten Adrian Crispin Peterson. Här står en stor del av inredningen kvar med pumpar och tryckmätare. Museet beskriver vatten- och avloppsförsörjningen i Uppsala, fjärrvärmens utveckling samt gas- och eldistributionen. Själva turbinen finns en trappa ner, den drevs av Fyrisåns vatten. Även ledningssystemet befinner sig under besökarens fötter och kan betraktas genom det, på vissa ställen, genomskinliga golvet.

Pythagoras Industrimuseum

Verkstadsgatan 6, Norrtälje
 GPS: N 59° 45.317', E 18° 41.972'
 Telefon: 0176-100 50
 www.pythagorasmuseum.se
 Öppet: året runt enl ök. Ströbesökare vår och höst lör 12-15.
 15 -21 aug dagl 12-16. Guidad visning 13 och barnvisning 15 (obs! stängt midsommarhelgen). Mer info på hemsida

- 9 I den gamla tändkulemotorfabriken finns något för hela familjen! År 1898 grundades fabriken, som idag står kvar i orört skick med maskiner och motorer, affärskontor och arbetarbo-stad. Under guidade visningar körs maskiner och motorer så att besökaren får uppleva lukterna och ljuden från verkstaden. I Barnens Pythagoras kan barn som vuxna leka och lära om historia och mekaniska principer. På museet finns också ett charmigt kafé med souvenirbutik.

Ramhälls Gruvor

Ramhäll 106, Alunda
 GPS: N 60° 5.959', E 17° 56.741'
 Telefon: 0174-141 10
 info@ramhall.se
 www.ramhall.se
 Guidade gruvvandringar efter bokning via e-post eller telefon.

- 10 Här har brutits järnmalm sedan 1700-talets mitt. När Stora Kopparbergs AB 1942 köpte gruvrättigheter och anläggning moderniserades gruvdriften. 1947 startades en av Sveriges och Europas modernaste anläggningar för produktion av järnmalmsslig. 1975 upphörde all gruvdrift. Gruvan är vattenfylld. I byn finns f d gruvarbetarbo-städer och en skola byggd 1886, som idag är bygdegård. Där finns en museiskolsal, information, fotografier och föremål från gruvdriften samt fikaservering efter överenskommelse.

Skebobruks Museum

Smedvägen, Skebobruk
 GPS: N 59° 57.951', E 18° 36.632'
 Telefon: 070-388 89 88
 kontakt@skebobruksmuseum.se
 www.skebobruksmuseum.se
 Öppet: 13-14 jun 13-16. 19 jun-16 aug tis-sön 13-16.
 Mån stängt. 17 aug-13 sep lö-sön 13-16. Kulturarvs-dagen 13 sep 13-16. Grupper året runt.

- 11 Skebobruks Museum berättar pedagogiskt med många bilder, korta texter, video och modeller om ett av de äldsta vallonbruken (1622-1924) och om kvinnornas viktiga roller i det mycket särpräglade vallonbrukssamhället. Museet ligger i brukets gamla brandstation. Andra sevärdheter är Skebo Herrgård och den väl bevarade Bruksgatan. Museet blev Årets Arbetlivsmuseum 2010.

Spinnrocksvarvarverkstad

Åsavallen, Edsbro
 GPS: N 59° 53.736' E 18° 29.510'
 Telefon: 0703-26 01 71
 edsbro.hembydsforening@tele2.se
 www.edsbrohembygd.se
 Öppet: enl ök samt vid olika evenemang

- 12 J.E. Westbergs spinnrocksvarvarverkstad är unik i landet. En intakt 1800-talsverkstad av vikt för forskningen, med full uppsättning arbetsredskap, halvfabrikat, mallar m m. Westberg lärde sig yrket som gesäll inom skräväsendet. Han hämtade virket i skogen, främst björk, asp och al. De smidda delarna gjordes av bysmeden. Åsavallen har ytterligare ett tiotal byggnader och samlingar av föremål, skolfoton m m. I Edsbro finns en masugn från 1600-talet, en smedja, museum och bruksgata, samt en fornborg.

Strömsbergsbruks Järn och Skogsbruksmuseum

Werviers väg 2 Strömsberg

GPS: N 60° 24.169', E 17° 34.947'

Telefon: 070-643 84 41

www.stromsbergsbruk.nu

Öppet: för grupper efter bokning, vg ring 0295-203 00 eller mail@bokauppland.se

- 13 Strömsberg är Upplands enda järnbruk där alla komponenter som bildade en typisk bruksmiljö under 1700- och 1800-talet finns bevarade. Miljön utgör därmed en unik enhet. Här visas de mest bevarade industriminnena från Vallonbruksepoken 1630-1920 talet. Gör en bruksvandring bland lancashiresmedja, masugn, kvarn, våghus, bruksgata, bagarstuga, skolmuseum, älghorns- och skogsbruksmuseum, snickerimuseum, fotoutställning och herrgård. Vacker parkmiljö med rastställen.

Söderfors Hembygdsförening

Storgatan 1, Söderfors

GPS: N 60° 23.029', E 17° 14.379't

Telefon: 0293-307 49, kontaktperson Gunnar Thollander

www.hembygd.se/uppland/soderfors

Öppet: juli samtliga sön 13-16. Övrig tid enl ök, vg ring

- 14 I detta bruk där stål fortfarande tillverkas, förfogar och visar hembygdsföreningen två smedstugor. Gammalgården som är byggd i mitten av 1700-talet uppvisar möblering och husgeråd från 1800-1900 talet. Den andra smedsstugan byggd under samma epok kallas Hembygdsgården och här kan servering anordnas. I Ankarsmedjan byggd 1786 visas bildspelet Järnarvet, som skildrar Söderfors historia. Se också Enkhuset, byggt 1776, där änkor fick bo hyresfritt och som idag skildrar dessa kvinnors levnadsmiljö.

Uppsala Industriminnesförening

Salagatan 16 A, Uppsala

GPS: N 59° 51.823', E 17° 38.540'

Telefon: 018-42 52 51, 073-963 63 06

oweostina@bredband.net

www.upsalaindustriminnesforening.se

Öppet: helgfri lör 11-14. Begränsat öppet jun-aug. Se hemsida.

Grupper vg ring

- 15 Vi berättar om Uppsalas industriella kulturarv. Våra uttrycksformer är den stora utställningshallens berättelser, föredrag, temakvällar, bokförsäljning, stadsvandringar och teaterspel. Ett 20-tal träskulpturer med industriella motiv utförda av konstnären Hans Lustig ingår i utställningarna. För aktuell information och kontaktuppgifter, se vår innehållsrika hemsida! Där finns också texter av Roland Agius. Gilla oss på Facebook!

Fotograf: Lennart Göransson

Uppsala-Lenna Jernväg, Lennakatten

Uppsala Östra och Faringe Stn

GPS: N 59° 51.413', E 17° 39.397'

Telefon: 018-13 05 00

www.lennakatten.se

Öppet: Tågtrafik: 7 jun-13 sep sön. 24 jun-15 aug ons-tor lör.

Nationaldagen 6 jun och Kulturnatten 12 sep. Se tidtabell på

hemsidan

- 16 Trafik med ångloksdragna tåg och 1950-tals rälsbussar på 33 km naturskönt smalspår från residensstaden mot Roslagen eller tvärt om. Upplev en gammaldags järnvägsresa till Bärby, Marie-lund, Fjällnora friluftsgård, vallonbruket Länna bruk, Almunge eller den forna järnvägsknuten Faringe med stationshus från 2011 samt lokstall och vagnhallar. I Uppsala invigdes stationshuset 2012 och är beläget intill spår 10 på Centralstationens personbangård i Resecentrum, nära stadens alla begivenheter och besöksmål.

Vallonsmedjan Österbybruk

Herrgårdsvägen, Österbybruk

GPS: N 59° 51.413', E 17° 39.397'

Telefon: 0295-200 72, 0295-210 09

www.vallonbruken.nu

Öppet: maj lör-sön. 1 jun-31 aug dagl

- 17 Världens enda bevarade vallonsmedja. Byggnaden uppfördes på 1600-talet, påbyggdes under 1700- och 1800-talen och stängdes 1906. Restaurering av vattenhjul, hammare, blåsmaskin har utförts under de senaste åren och visas nu i drift några gånger under sommaren. Österbybruks miljö är intakt med herrgård, arbetarbostäder, brukskyrka, park, orangeri, ånghammarsmedja (end huset) och dammsystem. Guidade turer, utställningar, hantverk m m.

Wira bruks museum

Bruksgårdsvägen 7, Åkersberga

GPS: N 59° 34.256', E 18° 32.889'

Telefon: 08-543 531 03

info@wirabruk.com

www.wirabruk.se

Öppet: midsommar-15 aug vard 11-16. Lör-sön 12-16

- 18 Det idag så idylliska Wira bruk med sina röda stugor, vattenfall och smedjor, var under stormaktstiden en av Sveriges viktigaste krigsindustrier. Här smiddes merparten av de värjor som användes av svenska soldater under stormaktstiden. Idag står de gamla smedjorna öppna för besökare. Bruksmuseet visar utvecklingen från vapensmedja till fredligare produktion. Här finns också en konstsmidesbutik och ett kafé. Gruppvisningar genomförs på beställning.

Medicinhistoriska museet i Uppsala

Emmy Rappe studerade hos Florence Nightingale i London och var när hon kom hem Sveriges första utbildade sjuksköterska. Hon började sin anställning vid det nuvarande Akademiska sjukhuset när det öppnades 1867 och drev under några år en sjuksköterskeskola.

www.medicinhistoriskamuseet.uu.se

